

EU:n ja Japanin välinen kauppasopimus

Kauppasopimus

EU:n ja Japanin välinen kauppasopimus tähtää kaupan vapauttamisen lisäksi laajalti taloudellisen yhteistyön syventämiseen.

Sopimus on merkittävä saavutus sekä EU:lle että Suomelle. Taloudellisesti sopimus on EU:n tärkein toistaiseksi neuvottelema vapaakauppasopimus.

Kauppasopimus astuu voimaan 1.2.2019

Japani

- Japanin asukasluku on noin 127 miljoonaa, 10. eniten koko maailmassa.
- Japanin talous on maailman viidenneksi suurin ostovoimalla mitattuna.
- Japani on Kiinan jälkeen Suomen suurin kauppakumppani Aasiassa ja 14. tärkein vientimaa Suomelle.
- Maiden välisen kaupan arvo oli 2017 noin 3 mrd. euroa.
- Japanilaiset tekivät suoria sijoituksia 1,2 miljardin edestä Suomeen vuonna 2015

Kauppa on Suomelle ylijäämäinen

- Tavaravienti 2017 noin 1,3 mrd. euroa, tuonti 712 milj. euroa
- Palvelukaupan vieni 2017 720 milj. euroa, tuonti 261 milj. euroa

TOP 3 VIENTITUOTETTA 2017

HAVUPUU (SAHATTU TAI VEISTETTY) 227 MILJ. EUROA

PUURAKENNUSTUOTTEET 140 MILJ. EUROA

PAPERI, KARTONKI JA PAHVI 74,5 MILJ. EUROA

TOP 3 TUONTITUOTETTA 2017

AUTOT JA MOOTTORIAJO-NEUVOT 39,4 MILJ. EUROA

ELEKTRONISET INTEGROIDUT PIIRIT 26,8 MILJ. EUROA

TULOSTIMIEN JA KOPIOKONEIDEN OSAT 26 MILJ. EUROA

Sopimuksen myötä syntyy vapaakauppa-alue, jossa asuu 635 miljoonaa ihmistä. Japani on yksi maailman suurimmista kuluttajamarkkinoista ja Kiinan jälkeen EU:n toiseksi suurin kauppakumppani Aasiassa. EU ja Japani vastaavat yhdessä noin kolmasosasta maailman bkt:tä. Vapaakaupan myötä EU:n viennin Japaniin on arvioitu yli kaksinkertaistuvan 80 miljardista eurosta 180 miljardiin euroon.

Sopimus avaa Japanin markkinoita ja luo suomalaisyrityksille uusia kauppa- ja kasvumahdollisuuksia. Japanilaiset ovat kiinnostuneita suomalaisesta osaamisesta esimerkiksi energia-, metsäteollisuus- ja ICT-sektoreilla sekä start-up toiminnasta. Suomella on hyvin positiivinen ja moderni imago Japanissa. Myös puhdas luonto ja suomalainen design kiinnostavat.

Japani kuuluu EU:n tavoin avointa, sääntöpohjaista kauppaa edistäviin maihin, mutta kauppatavat, kielimuuri ja kustannustaso saattavat hankaloittaa markkinoillepääsyä. Japanin markkinoille mennään etenkin yritysostojen ja -järjestelyjen kautta. Sopimusneuvotteluissa Japani on tehnyt merkittäviä, EU:n vaatimia uudistuksia, joiden seurauksena erilaisten kaupanesteiden määrä on vähentynyt. Japani on muun muassa helpottanut terveysteknologiatuotteiden lupamenettelyitä.

Sopimuksen tultua voimaan vientiä harjoittavan yrityksen tulee rekisteröityä niin sanottuun REX-tietokantaan, jotta se voi hyödyntää EU:n ja Japanin välisen kauppasopimuksen tullietuuksia. Hakemus rekisteröidyksi viejäksi (REX) laaditaan tullilomakkeella 1051s. Alle 6000 euron toimituksille rekisteröintiä ei vaadita.

Lisätietoja:

<http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/eu-japan-economic-partnership-agreement/>

<http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1684>

<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=50085&contentlan=1&culture=fi-FI>

https://tulli.fi/artikkeli/-/asset_publisher/eu-n-ja-japanin-valinen-taloukumppanuussopimus-tulee-voimaan-1-2-20-1

<http://tulli.fi/sahkoiset-palvelut/lomakkeet/lupien-hakemuslomakkeet>

Taloukskumppanuussopimus kattaa laajalti tavarakaupan, siihen liittyvän sääntelyn ja kaupan esteet, palvelukaupan sekä investoinnit

- Teollisuustuotteet

Tullit poistuvat yli 90 prosentilta EU:n viennistä Japaniin heti kun sopimusta ryhdytään soveltamaan. Siirtymäaikojen jälkeen 97 prosenttia viennistä Japaniin (tullinimikkeiden määrästä, viennin arvossa mitattuna 99 prosenttia) on tullivapaata. Siirtymäajat ovat pisimmillään 15 vuotta. Jäljelle jäävät tuotteet vapautetaan joko tariffikiintiöiden puitteissa tai niiden tulleja lasketaan. Ainoastaan riisi ja merilevä jäävät kokonaan sopimuksen ulkopuolelle molemminpuolisesti. EU vapauttaa 96 % Japanin tuonnista tullinimikkeiden perusteella laskettuna heti kun sopimusta ryhdytään soveltamaan ja 99 % enintään 15 vuoden jälkeen.

Suomelle tärkeiden **kemiantuotteiden, muovin, kosmetiikan, tekstiilien ja vaatteiden tullit poistuvat** heti kun sopimusta ryhdytään soveltamaan. **Puutuotteiden tullit poistuvat seitsemän vuoden siirtymäajan jälkeen** (paperituotteisiin Japani soveltaa jo nyt tullittomuutta). EU-tasolla tullien poistuminen tuo noin miljardin euron säästöt vuodessa. Pelkästään EU:n metsäteollisuustuotteiden viennin tullimaksut ovat olleet keskimäärin 50 miljoonaa euroa vuodessa.

Tuonnissa EU poistaa japanilaisilta autoilta 10 prosentin tuontitullit seitsemän vuoden siirtymäajan jälkeen. Moottoripyörien tuonnissa siirtymäaika on 5 vuotta.

- Maataloustuotteet ja elintarvikkeet

Japani on EU:n neljänneksi tärkein maatalous- ja elintarviketuotteiden vientimarkkina. EU:n viennin arvo on ollut vuosittain noin 5,7 miljardia euroa. **EU:n komission arvion mukaan sopimus voi jopa kolminkertaistaa elintarvikkeiden viennin Japaniin.** Japani soveltaa tällä hetkellä korkeita tulleja esimerkiksi juustolle (30 – 40 %), naudanlihalle (38,5 %) ja suklaalle (jopa 30 %). Myös sianliha, joka on EU:n tärkein vientituote, on suojattu korkeilla tulleilla.

Siirtymäaikojen jälkeen noin 87 prosenttia EU:n maatalous- ja elintarvikeviennistä Japaniin tulee olemaan tullivapaata. EU säästää jopa 145 miljoonaa euroa maataloustulleissa per vuosi. Suomesta viedään tällä hetkellä Japaniin esimerkiksi sianlihaa, suklaata, juustoa, maltaita, maitovalmisteita, kalaa, juomia ja marjatuotteita. Sianlihan tullit laskevat merkittävästi kymmenessä vuodessa. Useiden kovien juustojen tullit poistuvat kokonaan 15 vuodessa ja muille juustoille avataan tullivapaa tuontikiintiö. Suklaan tullit poistuvat 10 vuoden siirtymäajan jälkeen. Myös kalatuotteiden tullit poistuvat kokonaan.

Sopimus syventää myös EU:n ja Japanin välistä yhteistyötä metsä-, maatalous- ja elintarvikesektoreilla. **Maataloustuotteiden hyväksyntämenettelyjä on yksinkertaistettu ja tuontimenettelyjä sujuvoitettu.** Elintarvikeviennissä on otettu käyttöön kansainvälisiin standardeihin perustuvat vaatimukset, mikä alentaa viennin kustannuksia. Viennin helpottamiseksi Japani on sitoutunut mm. 35 EU:ssa käytössä olevan lisäaineen hyväksyntään, mutta tämä edellyttää, että EU:n teollisuus aktiivisesti jättäisi hakemuksia aineiden hyväksymiseksi. Menettelyn nopeuttamiseksi Japani on lähettänyt alan asiantuntijan Brysseliin EU-teollisuuden avuksi.

Markkinoiden avautuminen tuo uusia mahdollisuuksia suomalaisille elintarvikeviejille. Suomesta viedään elintarvikkeita Japaniin tällä hetkellä noin 18 miljoonan euron edestä vuosittain. Suomalaisilla elintarvikkeilla on Japanissa hyvä maine ja vapaakauppasopimus mahdollistaa korkealaatuisten tuotteiden viennin kasvattamisen.

- Tullien ulkopuoliset kaupanesteet, tekninen sääntely ja sääntely-yhteistyö

Sopimuksella poistetaan useita EU-yritysten Japanin markkinoilla kohtaamia tullien ulkopuolisia kaupan esteitä. EU ja Japani listasivat heti neuvottelujen alkuvaiheessa toistensa markkinoilla olevia esteitä, joita tulee poistaa jo neuvottelujen aikana. EU vaati Japanilta noin 70 estekokonaisuuden poistamista. Esteet liittyivät pitkälti Japanin teknisiin tuotevaatimuksiin ja sertifiointiprosesseihin, joita EU-viejät pitävät hankalina. Lähes kaikki ratkaisut on

toimeenpantu vuoden 2017 loppuun mennessä, lukuun ottamatta muutamaa terveyteen ja kasvinterveyteen liittyvää muutosta.

Teknisten kaupanesteiden vähentämisen kannalta on hyvä, että EU ja Japani ovat sopimuksessa nimenneet kansainväliset standardointielimet sekä sisällyttäneet sopimukseen niin kutsutun valmistajan vastuuvakuutuksen, mikä on laajalti käytössä EU:ssa matalan riskin tuotteiden osalta. Sopimus sisältää määräyksiä myös hyvistä sääntelykäytännöistä ja sääntely-yhteistyöstä. Tavoitteena on muun muassa lisätä sääntelyn läpinäkyvyyttä, ennakoitavuutta ja sidosryhmien osallistumismahdollisuuksia.

Neuvotteluissa on puututtu onnistuneesti myös Suomen viennin kannalta merkittäviin kaupan esteisiin. **Terveysteknologiatuotteiden osalta Japani on hyväksynyt keskeisen kansainvälisen laatujärjestelmiä koskevan standardin** (Standard on Quality Management Systems, QMS). Tämän ansiosta EU-yritysten sertifiointikustannukset Japaniin vietäessä ovat laskeneet jo neuvotteluprosessin kuluessa. Japani on myös poistanut monimutkaisen ja päällekkäisen ilmoitusjärjestelmän, mikä on hankaloittanut lääkkeiden, terveysteknologian ja kosmetiikan vientiä. Lääkkeiden vastavuoroista tunnustamista ja hyviä tuotantomenetelmiä koskevaa sopimusta on tässä yhteydessä laajennettu uusiin lääkkeisiin.

Tekstiilien ja vaatteiden merkinnöissä Japani on hyväksynyt kansainvälisen tekstiilimerkintöjä koskevan järjestelmän, mikä vastaa EU:ssa käytössä olevaa järjestelmää. EU:sta vietävien tuotteiden merkintöjä ei siis tarvitse enää vaihtaa vietäessä Japaniin. Oluen vienti Japaniin helpottuu, sillä eurooppalaisia oluita ei enää tarvitse vuodesta 2018 alkaen viedä Japaniin alkoholia sisältävinä virvoitusjuomina. Myös eri oluiden välinen verokohtelu yhdenmukaistuu. Autojen vienti EU:sta Japaniin helpottuu Japanin sitouduttua ajoneuvoja koskeviin kansainvälisiin standardeihin. Tämä tarkoittaa, että eurooppalaisiin autoihin kohdistuu samat vaatimukset sekä EU:ssa että Japanissa, eli niitä ei tarvitse testata ja sertifioida uudelleen Japaniin vietäessä.

- Tulliyhteistyö ja kaupankäynnin sujuvoittaminen

Sopimuksen myötä kauppamenettelykäytäntöihin tulee sujuvuutta ja tulliyhteistyötä tiivistetään sekä kahdensivuisesti että monenkeskisesti. Toimintaa pyritään tehostamaan tuontiin ja vientiin liittyvien sääntöjen, vaatimusten ja menettelyjen modernisaatiolla sekä yksinkertaistamisella. Lainsäädäntöä ja menettelyjä koskevan läpinäkyvyyden parantamiseksi on luotu konsultaatiomekanismi osapuolten hallintojen ja liike-elämän välille. Sekä yritykset että kuluttajat hyötyvät siitä, että tavara liikkuu tehokkaammin rajan yli. Kauppamenettelyjen sujuvoittamisen toivotaan helpottava etenkin pieniä ja keskisuuria yrityksiä.

EU:n ja Japanin välillä on jo olemassa tulliyhteistyö ja hallinnollisen yhteistyön sopimus, jonka puitteissa tapahtuvaa toimintaa koordinoidaan vapaakauppasopimuksen toimeenpanon kanssa.

- Palvelukauppa ja investoinnit

Suomen viennille tärkeä palvelukauppa selkeytyy sopimuksen myötä. Sopimus sisältää määräyksiä rajat ylittävistä palvelukaupasta, luonnollisten henkilöiden maahantulosta sekä investointien vapauttamisesta. Sen lisäksi lainsäädännön läpinäkyvyys paranee ja toimintaympäristöstä tulee ennakoitavampaa. Sopimuksella vahvistetaan säännöt sille, millä ehdoin yritykset voivat toimia ja tarjota palvelujaan EU:n alueella tai Japanissa.

Sopimuksen tavoitteena on syrjimättömyys, jonka mukaan toisen osapuolen yritykset voivat toimia samoin ehdoin markkinoilla kuin maan omat yritykset, ellei muuta sovita. **Japani on sitoutunut siihen, ettei se aseta määrällisiä rajoituksia tai syrjiviä vaatimuksia esimerkiksi Suomelle tärkeille testauspalveluille, tietokonepalveluille, insinööripalveluille, ympäristöpalveluille tai tutkimus- ja kehityspalveluille.**

EU ja Japani ovat myös sopineet yritystoimintaan liittyvästä maahantulosta. Lisäksi sääntöaiheissa EU ja Japani ovat puolestaan sopineet muun muassa siitä, että lupa- ja pätevyysvaatimuksia koskevien menettelyjen tulee olla syrjimättömiä ja läpinäkyviä (ml. lupien kohtuullinen käsittelyaika). Sopimuksessa sovitaan myös sähköisten toimitusten tullittomuudesta, sähköisiin sopimuksiin ja allekirjoituksiin liittyvistä säännöistä, sekä toimista roskapostiin liittyen. Sopimuksella myös kielletään yrityksiin kohdistetut vaatimukset paljastaa ohjelmistojen lähdekoodi tietyin poikkeuksin.

Investointeja vapautetaan pyrkimällä tasapuoliseen sijoittautumisoikeuteen, markkinoillepääsyn esteiden purkamiseen, sijoitusten kansalliseen kohteluun ja suoritevaatimusten kieltoon. Suoritevaatimuksilla tarkoitetaan

muun muassa tavaroille tai palveluille asetettuja kotimaisuusvaatimuksia (tietty taso tai prosenttiosuus). Sopimuksella vähennetään esimerkiksi yritysten tytäryhtiöiden perustamiseen liittyviä esteitä.

Investointeja vapautetaan pyrkimällä tasapuoliseen sijoittautumisoikeuteen, markkinoillepääsyn esteiden purkamiseen, sijoitusten kansalliseen kohteluun ja suoritevaatimusten kieltoon. Sopimuksella vähennetään esimerkiksi yritysten tytäryhtiöiden perustamiseen liittyviä esteitä.

Sopimus ei kata investointisuoja ja investointiriitoja, joita koskevia neuvotteluja jatketaan.

- ***Osallistuminen viranomaishankintoihin helpottuu***

Merkittävin muutos julkisten hankintojen markkinoillepääsystä on se, että sopimuksen myötä Japani avaa niin sanottujen ydinkaupunkien hankinnat eurooppalaisille tarjoajille. Näissä 48 kaupungissa on kussakin noin 300 000 asukasta, ja ne edustavat noin 15 prosenttia Japanin väestöstä. Japanin lainsäädännön mukaan viranomaiset voivat suosia paikallisia toimijoita paikallisen tason hankinnoissa. EU:n yritykset saavat jatkossa näiden kaupunkien hankinnoissa paikallisen toimijan aseman. Molemmat osapuolet sisällyttävät kilpailutuksen piiriin myös sairaalat ja yliopistot.

Tarjouskilpailujen läpinäkyvyys paranee. **Japanin hankintailmoitukset ovat jatkossa nähtävillä kootusti yhdellä verkkosivustolla.** EU:n rakennusteollisuutta kohdellaan tasaveroisesti Japanin rakennusteollisuuden arviointijärjestelmässä. Hankintayksiköt hyväksyvät jatkossa tarjouskilpailuissaan toisen osapuolen tarkastuslaitoksen testiraportit osoituksena vaatimustenmukaisuudesta. Sopimus antaa myös mahdollisuuden käyttää tarjouskilpailussa ympäristökriteereitä.

- ***Teollis- ja tekijänoikeudet***

Aineettoman omaisuuden suojaan EU:n ja Japanin välisessä kaupassa tulee parannuksia. Tekijänoikeuksien suojan kesto pitenee Japanissa 70 vuoteen tekijän kuolemasta, esiintyjän 50 vuoteen esityksestä, äänitteiden suojan aika taas on 70 vuotta julkaisuvuoden lopusta ja yleisradiolähetyksen 50 vuotta ensimmäisestä lähetyksestä. Lisäksi on sovittu runsaan kahdensadan elintarvikkeen ja alkoholijuoman maantieteellisen merkinnän suojasta. Sopimuksessa suojataan myös rekisteröimätön tuotteen ulkomuoto eli malli kopioinnilta vähintään kolmen vuoden ajaksi.

- ***Kilpailupolitiikka ja valtio-omisteiset yritykset***

Japanin yrityskulttuuri mielletään haasteelliseksi ulkomaisille yrityksille ja sijoituksille. Sopimuksen yhtenä tavoitteena oli selkiyttää tilannetta. Kummankin osapuolen tulee toimia monopolien syntyä ja kilpailunrajoituksia vastaan oman lainsäädäntönsä puitteissa sekä tekemään yhteistyötä kilpailunrajoitustoimien ehkäisemiseksi. Valtiontuet eivät saisi vääristää osapuolten välistä kauppaa eivätkä investointeja. Sopimuksella luodaan määräaikainen ilmoittamisvelvollisuus (notifikaatio) muutoksista merkittävimpiin entisiin tukiin tai uusista tuista. Suurimpien valtionyritysten ja tiettyjen monopolien on toimittava tavaroiden ja palveluiden ostamisessa ja myynnissä kaupallisista perusteista sekä kohdeltava toisen osapuolen yrityksiä kuten kotimaisia yrityksiä.

- ***Kestävä kehitys ja ympäristö***

EU ja Japani sitoutuvat siihen, että työvoima- tai ympäristölainsäädäntöä ei heikennetä kaupan ja investointien houkuttelemiseksi. Molemmat sitoutuvat luonnonvarojen suojeluun ja kestävään hallintaan sekä keskeisten Kansainvälisen työjärjestön (ILO) standardien ja kansainväliset ympäristösopimusten, mukaan lukien Pariisin ilmastopöytäkirjan toimeenpanoon. Uutena elementtinä on otettu mukaan yritysten yhteiskuntavastuun edistäminen. Sopimus luo myös mekanismit, joiden avulla kansalaisyhteiskunta voi seurata tehtyjä sitoumuksia.